

νά τὴν ἀκούσῃ χωρὶς δυσφορίας ἢ μειδιάματος.

Περαιῶν, κύριοι, τὴν πρόχειρον ταύτην καὶ ἀτελεῖ πάντως μελέτην περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν νομίζω ἐφικτὴν τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς, ἀπέχω παντὸς λόγου περὶ ἄλλων τινῶν δευτερευόντων ζητημάτων, ὅποια εἶνε τὸ τῆς διοικήσεως τοῦ θεάτρου, τὸ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ μέλλοντος τῶν ἠθοποιῶν, τὸ τῆς ἀμοιβῆς τῶν συγγραφέων καὶ μεταφραστῶν, τὸ τῆς νομικῆς περιφρουρήσεως τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ιδιοκτησίας καὶ εἴ τι ἄλλο ἐπουσιωδέστερον. Περὶ τούτων εὐκαιρον ἀφορμὴν σκέψεως καὶ ἐνεργείας θέλει παράσχει ἡ ἴδρυσις τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ θιάσου αὐτοῦ ὁ καταρτισμός. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἄς εὐχρηθῶμεν, ὅσοι δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἄλλο τι περισσώτερον, νὰ ἐπιστῇ μὲν ταχέως ἡ ὥρα ἐκείνη, νὰ συναντηθῶμεν δὲ καὶ πάλιν ἐσπέραντινά, ὅσον τὸ δυνατὸν προσεχῆ, κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ νέου ἑλληνικοῦ θεάτρου, καὶ νὰ εὐφημήσωμεν, οὐχὶ ἐξ ἀνοχῆς ἢ παραλήσεως, ἀλλ' αὐθορμήτως καὶ ἐξ ἐνδομύχου ὑπαγορεύσεως, τὸν νεαρὸν αὐτοῦ θίασον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Ο ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ

— Ἐδῶ εἶνε, ἐφθάσαμεν, μοι εἶπεν ὁ φίλος μου σταματήσας.

Καὶ εἰσῆλθομεν εἰς ἓν καπηλεῖον τῆς Πλάκας, παρὰ τὸν στρατῶνα τῆς χωροφυλακῆς, εἰς ἓν τῶν πενιχρῶν καὶ χαμηλῶν ἐκείνων καπηλείων ἅμα καὶ μαγειρείων, ἐν οἷς παρὰ τὸ βαρέλιον τοῦ ρητινίου ἐκτίθενται καὶ δύο τρεῖς καπνισμέναι χύτραι ὀσμὴν λίπους ἢ ταγγυῦ ἐλαίου ἀποπέουσαι.

— Φώναζε τὸ γέρο, Γιάννη, εἶπεν ὁ φίλος μου πρὸς τὸν γενειοφόρον κάπηλον.

Οὗτος δὲ εἰσῆλθε διὰ μικρᾶς θύρας εἰς τὴν συγκοινωνοῦσαν οἰκίαν, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἠχηρὰν ἀποκρινομένην: « Ἐρχομαι! » μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τῆς φλιαῆς τῆς θύρας ἐνεφανίσθη, εὐθυτηνῆς καὶ μὲ σταθερὸν βῆμα, γέρον μετρίου ἀναστήματος, μεσοπόλιον ἔχων τὸ γένειον καὶ ὑγρούς τοὺς ὀφθαλμούς, μέλανα σκοῦφον φορῶν διὰ γαλαζίου μανδηλίου περιδεδεμένον, γελέκι ἀνοικτὸν ἐμπρὸς καὶ σταυρωτὸν καὶ πλατὺ κυανοῦν νησιωτικὸν βρακίον.

Ἄφου ἔχαριτέρισε στηρίζας τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ὑποκλίνας, ἤλθε κ' ἐκάθησε πλησίον μας.

Τὸν παρατήρουν μὲ συγκίνησιν μοι ἐφαίνετο ὡς νὰ ἤρχετο ἐκ τοῦ βάθους τοῦ παρελθόντος, ὡς ταξιδιώτης ἐξ ἀπωτάτης καὶ θαυμασίας χώ-

ρας ἐπιστρέψας, κομίσας ἐκεῖθεν πληγὰς καὶ συγκινήσεις, καὶ παραδόσεις μεγαλείου καὶ ἠρωϊσμοῦ.

— Παππού, τῷ λέγει ὁ φίλος μου πρὸ πολλοῦ γνωρίζων αὐτόν, ὁ νέος αὐτὸς ἐδῶ ἤλθε νὰ σε ἰδῆ, ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα σου διὰ τὰ μπουρλότα.

Μετέβην νὰ τὸν ἀκούσω διηγούμενον, πῶς ἐπυρπόλησε τὸν τουρκικὸν στόλον εἰς τὴν Μεθώνην· ἀλλ' ὁ γέρον πικρῶς ἀπογοητευμένος δὲν ἐπέθετο τίποτε συνήθως νὰ εἴπῃ. Ἄλλ' ἅμα ἤρχιζε τὴν περὶ πυρπολικῶν ἀφήγησιν, ἡ φαντασία του ἐθερμαίνετο, ὁ γέρον ἀνετριχιάζεν ὡς πολεμικὸς ἵππος, ὁσφραϊνόμενος πυρίτιδα, αἱ ἀναμνήσεις ἠνωρθούντο ζῶσαι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ διηγείτο τὴν ἱστορίαν του λησμονῶν ἐν τῷ πολεμοχαρεῖ του ἐνθουσιασμῷ ὅτι τοῦ δράματος ἐκείνου δὲν ἦτο θεατῆς ἀλλ' ἦρως.

Ἐστράφη λοιπὸν πρὸς ἐμέ:

— Γιὰ τὰ μπουρλότα, παιδί μου, θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Τὰ μπουρλότα ἦτανε καράβια πέντε ὡς δέκα χιλιαδῶν κοιλῶν, ἔκαναν λούκια ἀπὸ μπαροῦτι καὶ ε' τὴν ἄκρῃ ἔβαζαν βώλους ἀπὸ μπαροῦτι ζυμωμένο· τ' ἀνάβαν μὲ κἄτι κλαδιὰ σὰν αὐτὰ τοῦ ἀνάβουν τοὺς φούρνους· ἀπὸ πῖσου ἀπ' τὸ καράβι ἦταν ἓνα παραθύρι καὶ πηδοῦσες ε' τῆ βάρια· ὅποιος εἶχε καρδιά ἐκείνου τοῦδιναν νὰ βάνῃ φωτιά. Μιά νύκτα εἴμασθαν ἔμπρὸς ε' τὰ Μοθωκόρανα· ἡ τουρκικὴ ἀρμάδα ἦταν ἀραγμένη ε' τὸ λιμάνι.

Ὁ φίλος μου κ' ἐγὼ προσείδομεν ἀλλήλους μειδιῶντες διότι ἐπέτυχε τὸ τέχνασμα· ἀλλ' ὁ γέρον, ὅστις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔβλεπεν ἤδη τὸν τουρκικὸν στόλον περισσώτερον παρ' ἡμᾶς, δὲν εἶδε τὸ μειδιάμα καὶ ἐξηκολούθησε.

Ὁ καπετάνιος ἔβαλε ἐμένα μπουρλοτιέρη· ἄ, τί χαρὰ ἦταν ἐκείνη! μέσα σὲ τόσα παληκάρια ἓνα κ' ἓνα νὰ διαλέξῃ γιὰ μπουρλοτιέρη ἓνα παιδί, εικοσιτεσσάρω χρονῶ, ἓνα ξένο παιδί, Μυτιληνίῳ, δὲν ἦτανε ἴλιγο πρᾶμμα· νά, τὸ θυμοῦμαι! ὅζω σ' τὰ Μόθωνα οὔτε κανδῆλι δὲν ἔφεγγε, σκοτάδι καὶ νέκρα· ἡ πούλια ἔδειχνε μεσάνυχτα· οἱ Τουρκαλάδες ροχάλιζαν βαρεῖα μὲς σ' τὰ καράβια τους· ἡμεῖς ἐπήραμε τὸ μπουρλότο καὶ τραβούσαμε ἄνω ε' τὴν φεργάδα· ἐγὼ ἀπίκο· μέσα ε' τὸ μπουρλότο μὲ τὸ δαυλι ε' τὸ χέρι· ζυγόνου· ἡ φεργάδα μὲς ἔς τὸ σκοτάδι ἐμοιαζε σὰν κανένα θεόρατο κατάμαυρο θηρίο· ζυγόνου ἀκόμα· τί καρδιοχτύπι ἦταν ἐκεῖνο! ἂν μᾶς ἐνοιωθῶν εἴμασθαν χαμένοι· μὰ κοιμούντανε βαρεῖα ὅλοι τους· ἄχ καὶ πῶς θὰ ζυπνήσετε ἀγάδες! ζυγόνου ἀκόμα καὶ νά σου καὶ κολοῦμε τὸ μπουρλότο σ' τὴν φεργάδα, κ' οἱ γκάτσοι ποῦχε ἔμπρὸς μερδεύθησαν σ' τὰ σχοινιά τῆς· κἄνω τὸ σταυρὸ μου καὶ βάζω τὴν φωτιά. Ἐβρόντησαν τὰ οὐράνια, ἐτράνταξε τὸ λιμάνι· μὰ ἴγώ, παιδί, βλέπεις, ἀτζαμῆς, σάστισα, δὲν

πήδηξα μέσ' ε' τὴν βάρκα, ποῦ ἔφυγε ἔμεινα ε' τὸ μπουρλότο· ἡ κουραστὴ τινάχκε ε' τὸν ἀέρα· καὶ νοιώθω ἕνα δυνατὸ πόνο ἠψηλά ε' τὸ ποδάρι μου, βλέπω πῶς πῆρε φωτιὰ τὸ κρέας μου καὶ πέφτω ε' τὴ θάλασσα· μὰ τότε ἔγινε ἕνα κακὸ ποῦ δὲ μεταίειδαν τὰ μάτια μου· ἡ φεργάδα ἄναψε μὲ μιᾶς γιατί εἶχε τζιμπχανὲ μέσα καὶ τινάχκε ε' τὸν ἀέρα· ἀνάμεσα ἀπὸ κᾶτι φλόγαις κόκκιναις, κίτριναις, γαλαζίαις, ποῦ σφύριζαν σὺν φεϊδία πετιοῦνταν ἡ φεργάδα κομμάτια κομμάτια· οἱ τουρκαλάδες, τᾶρμενα, τὰ κανόνια ἀρμένιζαν ε' τὸν οὐρανὸ· καὶ πέφτοντας περνοῦσαν ἄνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου· ἔπεφταν τριγύρω μου πλάτς! πλοῦτς! Ἄν μ' εὔρισκε τίποτα θὰ μᾶφινε ε' τὸν τόπο· δὸς του βουτιαῖς καὶ μακροδούτια· μὰ βγάζοντας τὸ κεφάλι μου ἄπάνω γιὰ νὰ πάρω ἀνάσασι, μέσ' ε' τὴ κοσμοχαλασιὰ ἐκείνη εἶδα μιὰ βάρκα ν' ἄρχεται σιγά· ἂν εἶνε τούρκικη, εἶπα, θὰ πάγω μοναχὸς μου ε' τὸ φούντο γιὰ νὰ μὴ μὲ πιάσουν σιλάβο τὰ σκυλιὰ· ε' τὸ πολεμάρκο μὲ εἶχαν γιὰ χαμένο· βρὲ τὸ καυμένο τὸ ξένο τὸ παιδί, εἶπαν, χάθηκε· μὰ ὁ Θεὸς τοὺς φώτισε κ' ἔστειλαν μιὰ βάρκα γιὰ νὰ ἰδῆ· ὄντας ζύγωσε κ' εἶδα πῶς ἦταν ἰδική μας ἔβαλα ταῖς φωναῖς, γιατί τριγύρω μου ἔπλεαν τόσα κεφάλια, κορμιά, χαλάσματα, καὶ μ' ἔβαζαν ε' τὴ μέση σὺν νᾶταν θυμωμένα μαζί μου, κ' ἐγὼ τᾶμπωχνα γιὰ νὰ περάσω, ποῦ δὲν ἔμπορῶσαν ἀπὸ μακρὰ νὰ μὲ ἰδοῦν, νὰ μὲ γνωρίσουν· ἦρθαν, μ' ἐπῆραν, μ' ἐπήγαγε ε' τὸ πολεμάρκο. Ὁ Καπετὰν Κριεζῆς εἶπε καὶ μ' ἄλειψαν μὲ σπέρτο· τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ ποδάρι μου νταβοῦλι· κάναμε πανιά γιὰ τὴν Ὑδρα· μ' ἔβγαλαν ὄζω σ' ἕνα σπίτι, μ' ἔρριξαν ε' τὸ κρεββάτι· τὴν ἴδια ἡμέρα ἕνας Ἑγγλέζος ἦρθε καὶ εἶδε τὸ ποδάρι μου· σὲ λίγο τὸν βλέπω καὶ ἔρχεται μὲ μιὰ κασετίνα καὶ μέσα ἕνα πριόνι.

— Βρέ, σκυλιὰ θεοῦ φοβο, νὰ μοῦ κόψης τὸ ποδάρι μου ἦρθες, αἰ; καὶ παίρνω κάτω ἀπ' τὸ προσκέφαλό μου δυὸ πιστόλαις ποῦχα καὶ τὸν σημαδεύω τὸν Ἑγγλέζο· ἡ θωριά του ἔγεινε κιπρίτι· ἄφηκε κασετίναις καὶ πριόνια καὶ φευγιό.

Ἐρχεται ὁ Καπετὰν Κριεζῆς:

— Βρέ, Στρατῆ, θὰ πεθάνης βρέ, σὺν δὲν ἀφήσης νὰ σοῦ κόψουν τὸ πόδι σου.

— Κάλλιο νὰ πεθάνω, καπετάνιο μου, παρὰ νὰ ζῶ μισός, πριονισμένος, ἀνούφελος· γιὰ ὀλάκαιρος, γιὰ καθόλου· δὲν τὸν ἐθέλω τὸν Ἑγγλέζο· ἕνας Γιαννιώτης εἶν' ἐδῶ, μακάρι ἂς πεθάνω ε' τὰ χέρια του, αὐτὸν θέλω· ἦρθε, Χρηστάκη τὸν ἔλεγα, ἔτσι σὺν αὐτὸ τὸ κρασί νὰ χυθῆ τὸ αἷμά μου, καὶ μοῦ λέγει: «σὲ δεκαπτά ἡμέραις, θὰ σὲ σηκώσω». Μᾶθανε κᾶτι ἀλοιφαῖς, κᾶτι πράμματα· ε' τῆς δεκαεφτά εἶπε, ε' τῆς δεκαοχτῶ σηκώθηκα καὶ κατέβηκα μὲ τὰ δεκανίκια ὡς κάτω ε' τὴν πόρτα· μοῦδωκαν τότε

βραβεῖο ὀκτακόσια γρόσια ἀπ' τὸ μεγάλο τὸ ταμειό· τᾶδινε ὁ μακαρίτης ὁ Λάζαρος ὁ Κουντουριώτης εὐ κείνους ποῦκαίγαν τούρρικα καράβια. Μιὰ ἡμέρα ποῦ κάθουμουν σ' ἕνα σακμνὶ ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα, πέρασε ὁ Καπετὰν Πολίτης, ὁ Γεώργης, καὶ μοῦ λέει: «Καλὰ σηκώθηκες, μὰ θὰ σ' ἀφήσωμε, καυμένο Στρατῆ, πάμε γιὰ τὴν Κρήτη.—Κ' ἐγὼ θάρθω.—Ἐτσι λαβωμένος ποῦ δὲν ἔμπορεῖς νὰ περπατήσης, τί θὰ κάνης;—Γιὰ νὰ βάζω φωτιὰ ε' τὰ τούρρικα τὸ χέρι μου εἶνε γερό. Μ' ἐκυτόταξε καλά, μ' ἐχάιδεψε ε' τὸν ὦμο.—Εἶσαι παιδί μὲ καρδιά, μοῦπε, καὶ μ' ἔγραψε ε' τὸ ρόλο του. Σαλπάρουμε ἴσια γιὰ τὸν Μπαμπᾶ τῆς Κρήτης· ὁ Μπαμπᾶς πάγει ἔτσι, ἔτσι, κάνει γύρους· ε' τὸ λιμάνι μέσα μυρμηγκιὰ τὰ τούρρικα καράβια· μεῖς πηγαίναμε πρίμα· ἄμα μπήκαμε σηκώσαμε τούρκικη παντιέρα· μὰ ὁ διάβολος τῶφερε καὶ μὲ μιᾶς πιάει μπουνάτσα, κάλμα, οἱ Τούρκοι μᾶς μυρίστηκαν κ' ἤρχονταν ἄπάνω μας ἀπὸ παντοῦ.

— Χαθήκαμε, βρὲ παιδιὰ, λέγει ὁ καπετάνιος, διακόσαις βάρκαις γεμάταις μπαγιονέτα μᾶς βάλαν ε' τὴ μέση· κιγμᾶ θὰ μᾶς κάνουν.

Ἐγὼ ζυγόνω ε' τὸν καπετὰν Γεώργη καὶ τοῦ λέω:

— Καπετάνιο, θὰ γλυτώσουμε.

— Πῶς; βρὲ παιδί μου.

— Νά, νὰ τινάξω ἀναμεσῆς ε' ταῖς βάρκαις τὸ μπουρλότο, οἱ Τούρκοι θὰ τὰ χάσουν καὶ θὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ φύγωμε. Τὸ δίνω φόκο· ἔλαψε ὁ κόσμος, μωρὲ μάτια μου· τινάχτηκε ὡς ἄνω ε' τὰ σύννεφα· μεῖς ὀλοίμωσ' ε' τὴ βάρκα· μένα μ' ἐτράβηξαν γιατί δὲν μποροῦσα ἀκόμη νὰ πηδήξω· μὰ τὰ σκυλιὰ μᾶς εἶδαν ἀνάμεσα ἀπ' ταῖς φλόγαις καὶ τὸν καπνὸ ποῦ τραβούσαμε γιὰ τὸ καράβι καὶ ἄνω ξεσάστισαν ἄρχισαν βροχὴ ἄπάνω μας τὰ βόλια· βίτζ, βίτζ, βόυζαν, τριγύρω μας· ἦγ' ἦμον ε' τὴ μέση κ' ἐτραβοῦσα κουπί γιατί ἦμον χεροδύναμος κ' ἡ ὥρα, βλέπεις, ἤθελε δυνατὸ κουπί· μὰ νὰ σου κ' ἔρχεται ἕνα μολύβι, ἴσα μὲ δέκα δράμια, καὶ μοῦ φυτεύεται ἐδῶ, ε' τὸ ἄλλο ποδάρι· ἄλλος ε' τὸ κουπί! φώναξα κ' ἔπεσα ἀπὸ τὸ πάγκο μου. Μᾶς κυνήγησαν, μᾶς κυνήγησαν, μὰ οἱ βάρκες εἶχαν σκορπισθῆ καὶ μεῖς προπεράσαμε πολὺ. Φτηνὰ τὴ γλυτώσαμε.

ὄντας γυρίσαμε ε' τὴν Ὑδρα μὲ βλέπει ὁ Γιαννιώτης ὁ γιατρός.

— Ἀκόμα δὲν ἔγινε τὸ ποδάρι σου, βρὲ Στρατῆ;

— Εἶνε τᾶλλο, γιατρέ μου.

Ἐβδομηῆντα ἡμέραις τῶχα δεμένο μ' ἕνα τσεβρέ· ὁ γιατρός μ' ἔβγαλε μὲ μιὰ τσιμπίδα τὸ βόλι, μὰ τὸ σημάδι ἀπόμεινε.

Ἄνεσυρε τὸ πλατύ του βραχίον καὶ ἄνωθεν τοῦ γόνατος εἶδομεν τὸ σημεῖον τοῦ τρυφύματος καὶ

εἰς τὸν ἕτερον πόδα πλατεῖαν καὶ φοβερὰν οὐλὴν καυσίματος.

Ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀφήγησίν του, ἀλλ' αἴφνης σκιά τῆς διήλθε διὰ τοῦ μετώπου του, στυγνὴ θλίψις συνέστειλε τὰ χαρακτηριστικὰ του καὶ εἰσήγησε. Ἐγὼ ἀπέμεινα θεωρῶν τὸν γέροντα ἐκεῖνον, τὸν πυρπολητὴν, τοῦ ὁποίου οἱ λόγοι πρὶν ἐξέλθωσι ἐκ τοῦ στόματός του ἐξωγραφίζοντο ἐπὶ τῆς ἀρρενωπῆς μορφῆς του, καὶ ὅτε ὠμίλει περὶ τῆς πυρποληθείσης φεργάδας οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξήστραπτον ὡς νὰ εἶχαν δικτηρήσει τὴν ἀνταύγειαν τῆς λάμπσεως τῆς, καὶ ὅτε ἔλεγε «Τουρκαλάδες» συνέσφιγγε τοὺς στιβαροὺς του γρόνθους καὶ τὸ χεῖλός του ἔτρεμεν ἐκ πολεμικοῦ μένους· τότε ἐνόησα τί ὑπέφερον ἐν τῇ στενῇ, χαμηλῇ ἐκείνῃ εἰρκτῇ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπαράδερνε διὰ νὰ κερδίσῃ ποτήριον πρὸς ποτήριον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη ἡ φλογερὰ ἐκείνη ψυχὴ, ἡ πλασμένη διὰ τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ διὰ νὰ πολεμῇ τοὺς Τούρκους καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ ἐξυπᾶ καὶ νὰ κοιμᾶται μὲ τὸν ρόχθον τῶν ἀφρισμένων κυμάτων καὶ τὸν συριγμὸν τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν.

Ἐσφίξα μετὰ σεβασμοῦ τὴν πυρπόλον τοῦ στολοκαύστου χεῖρα· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπρηχόμεθα, ἡ σύζυγός του, γραῖα Ἀθηναία, ἣτις ἀπαρατήρητος ἴστατο ἀπὸ τινων στιγμῶν εἰς τὴν μικρὰν θύραν, ἀνεφώνησεν αἴφνης:

— Πράσινο φύλλο δὲν μᾶς ἔδωκαν! ἄλλοι ἴσως τὸ Στρατῆ μου εἶνε κ' εἶνε σήμερα· τὰ χαρτιά τᾶχομε, τὰ χαρτιά! Ἐστὴν ἐπιτροπὴν πρῶτο νομμερο βρέθηκε. Πενήντα χρόνια μὲ τὰ χεῖρια του δίχως βοήθεια παλαίψε μὲ τὴ φτώχεια ὅσο νὰ μεγαλώσῃ τὰ παιδιά μας. Πῶς τὸ βαστᾷ ὁ Θεὸς τέτοιο ἄδικο!

— Γυναίκα! σῶπα! εἶπεν ὁ πυρπολητὴς ζωνρῶς ἀναπηδήσας καὶ τὴν ἀκμὴν ἐκείνην τοῦ ὑπεροπνηκοντούτους σώματος ἰδὼν ἐπέισθην, ὅτι ἀληθὲς ἦτο τὸ λεχθέν μοι, ὅτι νύκτα τινὰ καθ' ἣν διεπληκτιζοντο χωροφύλακες καὶ στρατιῶται ἐν τῷ καπηλείῳ καὶ ἀνέσπων ξιφολόγχας, ὁ γέρον νομίσας ὅτι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ υἱοῦ του ἤρπασεν ἀπὸ τοῦ τοίχου τὸ γιαταγάμι του, κατέβη, ὤρμησεν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.

Ἡ γραῖα εἰσήγησε πτήξασα· ὁ δὲ γέρον ἀπῆλθε συνωφρωμένος καὶ κατηφής· καὶ ἤκουσα τότε τὴν φρικώδη, τὴν τερατώδη ἀχαριστίαν τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν πυρπολητὴν.

Αὕτη λοιπὸν εἶνε ἡ μεγάλη του λύπη, ἡ πληγὴ τῆς καρδιάς του, ἣτις δὲν θὰ ἰαθῇ ὡς αἱ τουρκικαί, ἀλλὰ θὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν τάφον! — Τὸν Στρατῆ μου δὲν τὸν νοιάζει γιὰ λεφτά, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα· δούλεψε ποῦ δούλεψε τόσα χρόνια· τώρα μεγάλωσαν τὰ παιδιά μας, μὰ γιὰ τὴ φιλοτιμίαν· δὲν τὸν λογαριάζουν· σὰ νὰ τοῦ λέν «συ

δὲν ἔκανες τίποτε». Τί θέλεις; τὸ καταφρόνιο δὲν ἔμπορεῖ νὰ βαστάξῃ· αὐτὸ εἶν' ὁ καῖμός του.

Ἦ ἡ δόξα τῶν ἐνδόξων, εἰξέρω, γίνεται ἀπὸ τὸν ἡρωισμόν τῶν μικρῶν, καὶ παρὰ τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν λαμπρῶν ὀνομάτων ἐξαπλοῦται ἡ βαρεῖα σκιά ἡ καλύπτουσα τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν θυσίαν τῶν ταπεινῶν ἡρώων, τῶν ἀσῆμων μαρτύρων· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ταπεινῶν, τῶν ἄλλων ἀσῆμων τὸ ὄνομα συνδέεται πρὸς τὸν μέγαν ἀγῶνα δι' ἐνὸς εὐτελεστάτου κρικοῦ, τῆς πενταδράχμου συντάξεως. Ἄλλ' ὅταν τὸ χῶμα καλύψῃ τὰς πληγὰς τοῦ πυρπολητοῦ, οὐδὲ κἂν τὸ κατάστιχον τῶν πενταδράχμων συντάξεων θὰ μαρτυρήσῃ εἰς τὴν Ἱστορίαν, ὅτι ὁ Στρατῆς Μαρούλης προεκινδύνευσεν ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος!

Νοέμβριος 1884.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ.

ΑΙ ΔΩΔΩΝΑΙΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

τοῦ κ. Κ. Καραπάνου.

Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ θέσις τῆς Δωδώνης τοῦ μετὰ τοὺς Δελφοὺς διασημοτέρου μαντείου τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἄγνωστος· ὑπετίθετο ὅτι ἔκειτο πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ποῦ ἀκριβῶς. Τῷ 1875 ὁ κ. Καραπάνος ἐπεχείρησεν ἀνασκαφὰς ἐν τῇ κοιλάδι Τσαρακοβίστας, σχεδὸν τέσσαρας ὥρας νοτιοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων, καὶ εἶχε τὴν τύχην ν' ἀνακαλύψῃ ὄχι μόνον τὴν θέσιν καὶ τὰ λείψανα διαφόρων οἰκοδομημάτων τῆς Δωδώνης, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα, πρὸ πάντων χαλκᾶ, καὶ πολλὰς περιεργοτάτας ἐπιγραφάς. Ταῦτα ἐνωθέντα μετὰ τινων ἄλλων ἀρχαιοτήτων ἐξ ἄλλων διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας ἀπετέλεσαν ἀξιόλογον συλλογὴν, ἣτις καλῶς καὶ εὐπρεπῶς διαταχθεῖσα ἐν αἰθούσῃ τινὶ τῆς οἰκίας του εἶνε προσιτὴ ἀπὸ τινος τῷ κοινῷ κατὰ πᾶσαν τετάρτην.

Περὶ τῶν ἐν Δωδώνῃ ἀνασκαφῶν καὶ τῶν εὐρημάτων του ὁ κ. Καραπάνος ἐξέδωκε τῷ 1878 βιβλίον γαλλιστὶ γεγραμμένον (Dodone et ses ruines, Paris), ἐξ αὐτοῦ δὲ λαμβάνομεν τὰς πλείστας τῶν ἐπομένων ἱστορικῶν πληροφοριῶν, ἃς προτάττομεν ὡς εἰσαγωγικὰς εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς συλλογῆς του.

Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς διηγοῦνται — καὶ αἱ ἔρευναι τῶν νεωτέρων φαίνονται ἐπικυροῦσαι τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα — ὅτι ἡ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἦτο προωρισμένον ν' ἀποβῇ γενικὸν πολλῶν συγγενῶν φυλῶν, νὰ παραδώσῃ δὲ εἰς λήθην τὰ μερικὰ ὀνόματα τῶν Ἀχαιῶν, Δαναῶν κ.τ.λ.,—ὅτι οἱ Ἕλληνες